

Zwaansmeerstraat, 12 december 1963



ZWAANSMEER (HET), voormalig meer in Kennemer land, provincie Noordholland, gemeente Wijk-aan-Zee-en-Wijk-aan-Duin, in den polder Wijkerbroek. Dit meer, hetwelk op vele oude kaarten voorkomt en waarvan ook onderscheidene oude werken gewagen, bespoelde de huizen Meerestein, Foreest of Ooster-wijk en Adrichem, doch reeds sedert onheugelijke jaren, opgedroogd zijnde, is het nu niet meer dan een stuk land, dat eene oppervlakte beslaat van 4 bunder. 7 Vlaamse roeden en 4 ellen en steeds eenigszins lager ligt, dan de omliggende gronden, wordende, zoo noodig, door een staartmolentje droog gehouden. Het behoort toe aan den Heer W. de Wildt Pz.

De eerste vermelding van het Zwaansmeer dateert van 1540. Op de kaart uit Zegepralant Kennemerlant staat het meertje duidelijk aangegeven.

De legende van het Zwaansmeer. De zwanenjonkvrouw van Adrichem

Er was eens, heel lang geleden, in Beverwijk nabij de Sint Aagtendijk een kasteel van de heren van Adrichem. Het kasteel is allang geleden afgebroken maar als je weet waar je moet zoeken dan kun je nog de slotgracht vinden en vanuit de lucht zijn de omtrekken van het kasteel nog vaag zichtbaar. Nu gebeurde het dat op een mooie zomerdag de heer van Adrichem, een tochtje op zijn paard ging maken. Hij reed via de Aechtendyk en de Kleine sluis togt naar de Molen watering die hij volgde zodat hij bij het Zwaansmeertje uit kwam. Hier wilde hij even rusten en genieten van de zwanen die daar altijd zwommen. Tot zijn grote verbazing zag hij in het water een prachtige jonkvrouw zwemmen. Zo mooi was zij dat hij onmiddellijk verliefd op haar werd en haar in gloedvolle bewoordingen zijn liefde verklaarde. Eerst schrok de jonkvrouw vreselijk maar hij wist haar al snel te overtuigen dat hij geen kwaad in de zin had. Integendeel, hij wilde haar tot zijn vrouw nemen. De jonkvrouw weigerde echter om uit het water te komen en stelde als eis dat hij haar de mooiste jurk die kon vinden zou brengen om die bij het meertje achter te laten waarna zij zelf naar het kasteel zou komen om zijn vrouw te worden. Snel reed hij weer terug naar het kasteel. Hij pakte de mooiste jurk die hij kon vinden, reed terug naar het zwaans meertje en liet daar de jurk op de oever achter.

Bij het vallen van de avond verscheen de jonkvrouw bij de poort in de mooie jurk en zijn liefde voor haar werd nog groter. Na het avondeten zaten zij nog wat te praten en toen vertrouwde zij hem haar geheim toe. Zij was geen gewone jonkvrouw maar een zwanenjonkvrouw. Elke dag kon zij één uur lang de gedaante van een gewone vrouw aannemen en alleen door de oprechte liefde van een man kon zij vrouw blijven. Doordat hij geduldig op haar had gewacht en gedaan had wat zij hem vroeg had hij zijn oprechte liefde aan haar bewezen. Zij had daarom haar zwanenhemd achtergelaten en verstopt bij het Zwaansmeertje. Voor een groot aantal jaren leefden zij daarop samen als man en vrouw.

De liefde van de kasteelheer bleef oprecht totdat hij een zoon, een erfgenaam voor zijn kasteel wilde. Helaas was dat onmogelijk. Een man en een zwanenvrouw kunnen samen geen kinderen krijgen. Het verlangen naar een zoon werd zo groot dat hij begon te kijken naar een gewone vrouw en toen hij een geschiktevrouw ontmoette vroeg hij haar om zijn vrouw te worden en hem een zoon en opvolger te schenken.

Toen de zwanenvrouw dat hoorde vluchtte zij naar het Zwaansmeertje en viel daar voor dood neer. Daarop streken er twee zwanen neer met tussen hen in een zwanenhemd. Zij gooiden het hemd over de zwanenjonkvrouw en in de gedaante van een treurige zwaan verdween zij in de lucht.

Een zwaan is van het begin tot het einde trouw aan één partner en vanaf dat moment komt de zwanenjonkvrouw af en toe terug om te kijken of haar geliefde zijn dwaling heeft ingezien maar die is lang geleden al gestorven. Hij heeft nooit kinderen gekregen en heeft zijn liefde voor de zwanenjonkvrouw dus voor niets opgegeven.

De zwanenjonkvrouw blijft echter trouw aan haar liefde want wanneer later het kasteel door onheil werd bedreigd hoorden voorbijgangers het waarschuwend getrompetter van een zwaan en nog steeds ziet men af en toe een schitterende witte zwaan boven de resten van het huis Adrichem zweven. Het is de zwanenjonkvrouw op zoek naar haar geliefde.